

Can Servitge

Rajadell

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Vallformosa o Can Servitge. SE del terme.
Emplaçament	Al centre de l'urbanització de Can Servitge, al final del camí de Monistralet a Can Servitge
Alçada:	320
Coordenades:	
Latitud:	41.71405
Longitud:	1.76325
UTM Est (X):	397117
UTM Nord (Y):	4618767

Classificació

Número de fitxa	08178 - 82
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Conjunt arquitectònic
Estil / època:	Modern Contemporani
Segle	XVII-XIX
Estat de conservació	Dolent
Notes de conservació:	Força deteriorada i abandonada
Protecció	Legal
Observacions protecció:	BCIL. Catàleg bens protegits 2014 (num. 12)
Accés	Fàcil
Ús actual:	Social
Titularitat	Privada
Titular:	Ref. Cad: 6891007CG9169S
Autoria de la fitxa	PEP 1993 (Jordi Piñero)/ OPC 2017-2020
Data de registre de la fitxa:	dv., 17/07/2020 - 02:00

Descripció

Masia que conforma un gran recinte tancat que inclou diversos cossos residencials i dependències de treball adossades al costat oest, un cobert al costat est., dos grups de tines i una capella, l'església de Sant Salvador de Vallformosa (fitxa 11). L'àrea interior del recinte estava enjardinada i tenia una piscina.

A l'àrea residencial s'hi distingeix un cos central originari ampliat amb un cos per tramuntana i dos cossos bessons a migdia. El cos central respon a les característiques d'una masia clàssica setcentista. Es tracta d'una gran construcció de planta més o menys quadrada (la part de migdia queda en part solapada per la construcció dels cossos posteriors) amb coberta a doble vessant, que consta de planta baixa més un pis i golfes. Una inscripció data la construcció d'aquest gran cos al 1756. Tanmateix segurament devia fer - se sobre una construcció anterior més petita. El material constructiu de les parets correspon a maçoneria amb arrebossat que llueix una capa de pintura de color groc. Les finestres que es conserven de la construcció del 1756 són les típiques emmarcades amb carreus.

El primer cos ampliat sembla ser el de tramuntana. Aquest,, molt més estret, queda poc definit, ja que en una fase posterior la façana de llevant va ser unificada. Tot i això és força antic segons indica una llinda del 1680. Al sector contrari, a migdia, la casa ha estat allargada amb dos cossos bessons amb sengles cobertes a doble vessant que junts fan l'amplada del cos principal. El del costat oest és més antic. Segons una llinda del 1790, el del costat est sembla un simple afegit amb una galeria al primer pis que anivella la façana de migdia. Segurament a finals del segle XIX tota aquesta façana va ésser remodelada i convertida en façana principal. S'hi construí una escalinata i s'uniformaren els marcs de les obertures, en relació a les pilastres i les balustrades de les galeries noves. Aquesta obra podria coincidir amb la documentada al 1883, quan també es construí un portal secundari, a la façana lateral.

Les dependències de treball consten de diversos cossos, comunicats per la façana de ponent de la casa. Coexisteixen construccions força antigues amb d'altres del segle XX. Una llinda data un dels cossos al 1787. Així mateix, la construcció situada a l'angle SE sembla tenir la forma d'una casa, però acullen algunes tines de grans dimensions. El 1945 es construí una torre elèctrica, també adossada. A la banda oposada (llevant) s'aixeca una altra construcció de treball separada del mas. La façana esta coronada amb uns remats triangulars que lliguen amb la decoració historicista de l'església.

A l'exterior hi ha dues construccions independents del mas que contenen tines. La principal és a la banda de ponent. És una construcció típica allargada, amb els consegüents barracons a la part de les boixes. Consta de set tines. La construcció es troba totalment coberta de vegetació, però pel que es pot observar sembla que totes les tines eren quadrades (2 x 2,5 metres). A l'altra construcció només hi consten dues tines cilíndriques d'uns dos metres de diàmetre. A part, ja ho hem dit, hi ha les tines que es troben al mas o a les seves dependències: unes cinc o sis. Segurament aquestes eren per a ús del mas, mentre que les exteriors eren dels parcers.

Observacions:

Figura al Catàleg de Masies i Cases Rurals 2014 (num. 70). En el catàleg de bens protegits 2014 està fitxada com a Area d'Expectativa Arqueològica (num.49).

Masia d'un gran interès històric i arquitectònic i una de les més importants de Rajadell. Data del segle XVII, a nivell constructiu, però que té origen medieval (habitada al segle XIII i abandonada al XIV), i convertida al segle XIX, amb l'apogeu de la vinya, en gran casal.

S'ubica al costat del camí que segueix el torrent de l'Infern, al centre de l'urbanització de Can Servitge. Des de Rajadell s'hi pot anar pel camí de Can Massana i cal Font Figuera i des de Manresa i Monistrollet pel camí que surt del bosc del Suanya en direcció O.

Pel que fa a l'interior de la Masia, el sector sud de la planta baixa ha estat molt modificat per la utilització de la casa com a alberg. El sector nord és el que conserva millor l'estructura antiga. Entrant pel portal secundari, a la façana de llevant, s'accedeix a una sala distribuïdora, típica del segle XIX. Des d'aquí es pot accedir a l'estable i al celler (que conservava, al menys el 1993, botes i boixes, indicadores de l'existència de tines a l'interior de la casa) i a l'escala que condueix als diferents pisos. Hi ha una cambra especialment interessant amb una arcada de maó que sosté el sostre de fusta. Al

primer pis s'hi troba la part pròpiament residencial de la casa. Presenta una decoració bàsicament del segle XIX, amb motllures als sostres, llars de foc decorades, alguna vidriera de colors, etc. Els elements més destacats són unes portes fetes amb fusta, tallada i decorada amb motius clàssics o d'inspiració gòtica.

A l'interior del recinte on s'ubica el mas de la masia hi ha diversos espais lliures. El sector NE estava enjardinat amb una gran diversitat d'espècies vegetals, que actualment creixen espontàniament. Fins i tot hi ha un estanc petit, al costat de l'església, que ofereix un ambient decimonònic. Contràriament al camí actual, l'antic passava pel costat nord de la casa.

A l'entorn del mas es troba la urbanització de can Servitge, que compta amb camp de futbol, piscina, etc

El mas presenta algunes inscripcions gravades en diverses llindes:

- Llinda d'una finestra a la façana nord del cos principal: 1756
- Llinda del balcó de la façana est: Miq[ue l] Servitja Any 1680
- Llinda de la façana nord de la dependència adossada a l'oest: Any 1787 PAVLA SERVITJA .
- Façana principal: PAULA SERVITGE 1790.
- Portal de la façana est: 1883.

La descripció correspon al PEP 1993. Al 2020 no s'ha pogut accedir al bé.

La foto 3 correspon al PEP 1993.

El 2009 unes alumnes d'arquitectura van elaborar un projecte que tenia com a principal objectiu la realització d'una diagnosi de les lesions i deficiències observades en l'edifici, a més de la realització d'una proposta d'intervenció garantint la conservació dels seus valors històrics, culturals i estètics També realitzaren l'aixecament gràfic. Van constatar un procés de degradació accelerat.

Existeixen unes normes urbanístiques subsidiàries de la zona de Can Servitge aprovades per la DG d'urbanisme en sessió del 15.11.2000.

Història

La Vallformosa és coneguda documentalment per una butlla del Papa Benet VII de l'any 978. L'església de Sant Salvador de Vallformosa (a can Servitge) apareix esmentada per primera vegada el 1282. Aquesta església, igual que la de Monistrol, tenia el rang de parròquia; és a dir que constituïa el nucli central de tota la vall. Al segle XI les terres de la parròquia formaven part del terme de Manresa, segons les delimitacions del terme. La senyoria sobre les terres de Vallformosa corresponia a la família dels Eimeric. També hi exerciren drets senyorials el paborde de la Seu de Manresa -l'església de Vallformosa hi depenia- i el veguer de Manresa, El 1576 l'hereva dels Cruïlles (aleshores els senyors de Rajadell) es casa amb Bernat d'Eimeric. D'aquesta manera s'ajuntaven totes les jurisdiccions de l'actual terme de Rajadell sota una sola família: els Cruïlles Eimeric.

Pel que fa als masos, el 1280 apareixen citats el següents a la parròquia de Sant Salvador: El Rouric, el Soler, El Mulnell (actual Barquet), Sagristà i Servitja . Durant els segle XIV i XV el mas queda desocupat. Només el Sagristà i el Rouric eren habitats. Al cens de 1719 a la Vallformosa es comptaven només 3 cases (entre elles cal Servitge) amb un total de 19 habitants. El cadastre de 1786 cita Josep Servitja com habitant de la parròquia de la Vallformosa.

La inscripció de les llindes més antiga és del 1680. L'actual mas es per tant del segle XVII, tot i que l'obra principal de masia cal datar-la al segle XVIII. Durant el segle XIX can Servitge degué gaudir de gran prosperitat econòmica lligada a l'explotació de la vinya (indiscutiblement era la masia més important de la Vallformosa). Durant el segle XX la casa ha accelerat el seu procés de decadència. Als anys vuitanta del segle XX la masia canvia de propietaris i es transforma en una mena de granja o alberg per a joves. L'experiència no resultà gaire exitosa i el recinte fou clausurat per la guàrdia civil. El negoci entrà en bancarrota i el mas quedà embargat en mans d'una entitat d'estalvi.

D'altra banda, a partir dels anys seixanta del segle XX, la finca al voltant de can Servítge, propietat de Miquel Rovira Perramon, fou venuda en parcel·les i s'inicà una urbanització rural coneguda amb el nom de can Servitge. Els nous propietaris venien majoritàriament de Terrassa, i els menys d'altres indrets de l'àrea Metropolitana de Barcelona, amb la intenció de fer-s'hi una segona residència. Els nous propietaris van tenir molts problemes per edificar i posteriorment legalitzar els habitatges, ja que legalment, si tots edificaven una casa a les parcel·les, llavors el lloc es convertia en una urbanització, la qual cosa era il·legal. Així, la Generalitat va prohibir la construcció de les cases, i els veïns no podiem edificar ni signar les escriptures. Llavors va començar un llarg períple veïnal i judicial. D'altra banda, els veïns (una quarantena de famíles) es van autoorganitzar, i a través del treball comunitari, van instal·lar la electricitat a l'urbanització i van intentar portar-hi l'aigua corrent, amb grans dificultats, per la manca de pous. Hi va haver-hi moltes tensions i plets judicials. Amb el temps, les relacions amb l'ajuntament s'han anat normalitzant i finalment es va asfaltar la carretera que mena del poble a Can Servitge. Actualment, moltes de les cases estan habitades tot l'any.

Respecte a la masia, que havia quedat abandonada, els veïns van fer un fons comú i van comprar l'edifici, inclosa la església. Actualment hi fa les funcions de local social, seu de l'associació de veïns i la de propietaris. S'hi fan actes públic i la festa major del barri (24 de juny). També la Castanyada, la festa de reis... i hi pugen les caramelles del poble.

Bibliografia

RAFAT (1986). Festa de Sant Sebastià

Ajuntament de Rajadell (2017:29-33)

Domínguez Ferrer. Alba; Solera Gil, Eva (2009). Diagnosi i proposta d'actuació de la casa pairal de can Servitge. Treball d'Arquitectura Tècnica (EPSEB)

